

УДК: 330.341.1

DOI: <https://doi.org/10.31651/2076-5843-2020-4-114-122>

МАЙОВЕЦЬ Євген Йосифович

доктор економічних наук, професор,
Львівський національний університет імені Івана
Франка, м. Львів, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6000-2441>
yevhen.mayovets@lnu.edu.ua

МАЙОВЕЦЬ Ярина Михайлівна

кандидат економічних наук,
Львівський національний університет імені Івана
Франка, м. Львів, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3211-3654>
yaryna.mayovets@lnu.edu.ua

ІНКЛЮЗИВНА ІНСТИТУЦІЙНА МОДЕЛЬ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОЇ ЕКОНОМІКИ

Розглядається концепція інклюзивного розвитку аграрної економіки. Обґрунтовуються окремі інституційні напрями забезпечення рівних можливостей щодо доступу до економічних ресурсів. Розкрито особливості інклюзивних взаємовідносин між головними суб'єктами інноваційного аграрного підприємництва.

Ключові слова: аграрна економіка, інклюзивний розвиток, інституції, державно-приватне партнерство.

Постановка проблеми. Економіка України в умовах нестабільності, втрати потенціалу окупованих територій та різноманітних суспільних викликів демонструє суттєві дисбаланси в розвитку галузей окремих територій, форм господарювання, доходів і доступу до соціальних благ. Найбільш яскраво несправедливості розподілу ресурсів і матеріальних благ простежуються в сільських територіях. Типовим прикладом є суперечливе поєднання організації агробізнесу великих агрохолдингів із земельним банком у сотні тисяч гектарів землі, які використовують весь потенціал маркетингових інструментів, є високоприбутковими, і сотень тисяч дрібних селянських господарств, які у багатьох випадках не спроможні забезпечити навіть просте відтворення. Вищезазначене викликає потребу переходу до нової, більш збалансованої інституційної моделі розвитку, здатної якщо не усунути, то бодай згладити існуючі суперечності й забезпечити найоптимальніший доступ до ресурсів всіх суб'єктів суспільно-економічного процесу.

Подібні проблеми постають не лише перед Україною, а й перед найбільш розвиненими країнами світу. В цих умовах, як вимога часу, виникла і набуває поширення концепція інклюзивного розвитку, пріоритетами якої є обґрунтування інституційних напрямів забезпечення справедливих та рівноправних можливостей щодо доступу до ресурсів, принесення вигоди кожному сектору економіки, регіонам, агровиробникам і населенню сільських територій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Курс на підвищення ефективності національної економіки зумовлює зростання наукового інтересу до проблем впливу інститутів на інклюзивний розвиток аграрного потенціалу. Стає очевидним, що економічні інститути стають інклюзивними, якщо вони стимулюють агробізнес і населення до економічної активності.

Інклюзія від англ. "inclusion" – у енциклопедичних довідниках трактується як «залученість», і означає включення всіх суб'єктів суспільного виробництва до економічних

процесів і справедливого розподілу доходів. За своїм змістом воно є близьким до поняття «інтеграція» [1].

В науковому обігу поняття «інклюдія» має значно ширше трактування. Так Базилюк А., Жулин О. розглядають його через призму економічного зростання [2]. Федулова Л. звертає увагу на «інклюдивні інновації» [3]. В полі зору Кожиної А. «інклюдивний місцевий розвиток» [4]. Світовий банк розглядає інклюдивний розвиток як рівність можливостей у доступі до ринку праці та ресурсів [5].

Варто зауважити, що проблеми інклюдивного розвитку пробували досліджувати науковці епохи адміністративної радянської системи. Однак всі їх наукові розвідки зводилися лише до проблем вирівнювання рівня життя між містом і селом [6].

Сучасні засади інклюдивного розвитку були сформовані уже в ХХІ ст. у працях зарубіжних науковців Дж. Подеста [7] Р. Райнері та Р. Альмейда [8]. Вагомість інклюдивного розвитку на сучасному етапі розглядається у працях вітчизняних учених: В. Базилюка [2], В. Гейця [9], І. Радіонової, Т. Зінчук [10] та ін.

Вивчення та аналіз праць зарубіжних авторів дає підстави стверджувати, що на сьогодні не достатньо повно розроблені такі напрями інклюдивного розвитку як рівність можливостей у доступі до ринку праці та ресурсів, можливості здобути якісну освіту й організувати власний бізнес. Варто зауважити, що дуже мало уваги приділяється ролі інклюдивних інститутів у забезпеченні синергетичного розвитку агробізнесу і сільських територій. Виходячи із вищезначеного існує об'єктивна необхідність поглибленого дослідження саме цієї проблеми.

Мета статті: на основі сучасних вітчизняних та зарубіжних концепцій теоретично обґрунтувати і запропонувати інклюдивну інституційну модель інноваційного соціально-економічного розвитку аграрної економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Соціально-економічна ефективність аграрної економіки залежить від інституційних правил, за якими вона функціонує. Інститути повинні бути інклюдивними, тобто стимулювати агробізнес, зайнятих, населення та органи місцевого самоврядування до економічної активності, справедливого доступу до економічних ресурсів і ощадливого їх використання.

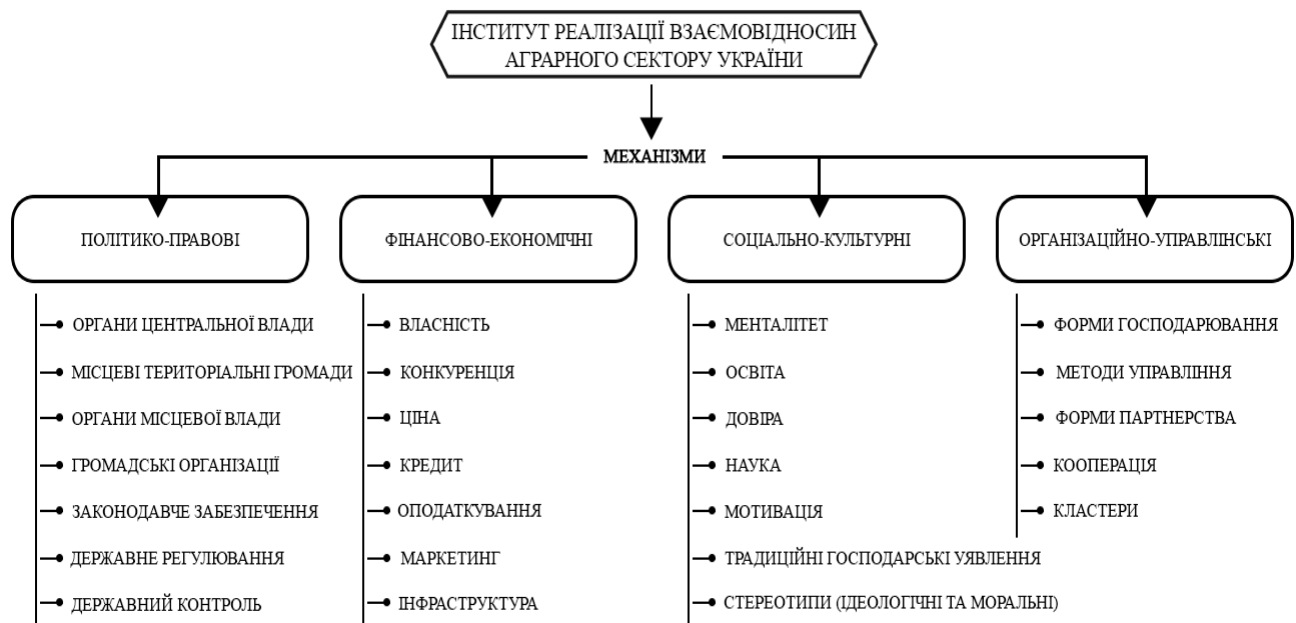
Інклюдивні інститути сприяють економічному зростанню, підвищенню продуктивності праці, захищають права власності різних верств суспільства, а не лише еліти [11, с. 119].

Інклюдивний розвиток передбачає рівні можливості сільського населення до вибору освіти і професії, надає можливості використовувати набуті знання для відкриття власного бізнесу і його ефективного ведення. Поряд із традиційними моделями економічного зростання робиться акцент на рівності людського капіталу, економічного стану доквілля, соціального захисту та продовольчої безпеки [12]. У проєкті «Стратегії сталого розвитку України на період до 2030 року» підкреслено, що інклюдивний розвиток має забезпечити також і справедливий розподіл результатів праці [13].

Практика останніх років з очевидністю переконує – ефективність інклюдивного розвитку аграрної сільської сфери буде досягнена лише за умови конструктивного консенсусу між найважливішими інституційними суб'єктами – державою, великими агрохолдингами, малими формами господарювання, місцевими територіальними громадами, навчальними і науково-дослідними установами та споживачами. Це означає, що стратегічне прогнозування функціонування аграрної сфери має здійснюватися на основі продуманої науково обґрунтованої інституційної моделі інклюдивного розвитку, підпорядковуватися завданням модернізації суспільства та формуванню нових раціональних стандартів життя, поведінки, добробуту і загалом можливості користуватися всіма благами цивілізації [14, с. 9].

Така модель ще не визначена, а існуюча є недосконалою і незбалансованою. Це проявляється як на рівні базисному (влада, управління, власність, праця), так і на рівні похідному (інвестування, ціна конкуренція, підприємництво, регулювання). У більшості сучасних аграрних підприємств попит на інновації обмежений, а інституційні зв'язки між суб'єктами інноваційного процесу мають переважно формальний характер.

Взаємовідносини між головними суб'єктами процесу інклюзивного аграрного підприємництва реалізуються через інституційний механізм – комплекс синергетично взаємопов'язаних інститутів – політико-правових, фінансово-економічних, організаційно-управлінських, соціально-культурних, які можна зобразити через інституційну модель (рис. 1).

Рис. 1. Структура інституційної моделі інклюзивного розвитку агросередовища*

*Розроблено та побудовано авторами.

Високий ресурсний потенціал агросектора України дає всі підстави стверджувати, що інклюзивна інституційна модель існуючого агросектору має ґрунтуватись на теорії випереджувального розвитку.

Аналізуючи механізм формування інституційної моделі розвитку агробізнесу в Україні, ми дотримуємося думки, що визначальними її елементами є політико-правові й організаційно-управлінські елементи. Інноваційне аграрне підприємництво значно залежить від законодавчого забезпечення та державного контролю, взаємозв'язків між державою, підприємницьким середовищем і місцевими територіальними органами. Це підтверджують відповідні дослідження [15, с. 294].

Базовим інститутом політичної системи і визначальним для розвитку інклюзивного інноваційного аграрного підприємництва є інститут держави. Він охоплює систему органів законодавчої, виконавчої та судової влади, які покликані ефективно впливати на всі сфери, дотичні до інклюзивного розвитку інноваційного аграрного підприємництва.

Нормативно-правове забезпечення інклюзивного розвитку агросектора забезпечує Верховна Рада України. В її складі функціонує низка профільних комітетів і підкомітетів, пов'язаних з аграрним виробництвом: земельних відносин; удосконаленням структури державного управління у сфері агропромислового комплексу; ціноутворенням та розвитком зовнішньоекономічної діяльності в агропромисловому комплексі; розвитком сільських територій; наукою та освітою; економічною та фінансовою політикою в агропромисловому комплексі; харчовою промисловістю та торгівлею агропромисловими товарами.

Для того, щоби з'ясувати роль і місце означених інститутів державної влади, зупинимося на тому, як існуючі їх конфігурації забезпечують інклюзивний інноваційний розвиток аграрного сектора економіки. Розглянемо насамперед рівень нормативно-правового забезпечення діяльності агробізнесу. Так, за роки трансформаційного періоду прийнято понад 80 законодавчих актів, пов'язаних із регулюванням та розвитком аграрного підприємництва [16]. У 2010 р. було прийнято “Стратегію інноваційного розвитку України на 2010–2020 рр.”.

Сучасна нормативно-правова база стосовно науково-технічної та інноваційної діяльності налічує близько 200 документів, законів, указів Президента, підзаконних актів у формі постанов Уряду, накази центральних органів виконавчої влади [17, с. 61].

Найбільш незавершеним і суперечливим є законодавство про землю. Існуючий Земельний кодекс України містить упущення і прогалини. Наприклад, у країнах із розвинутою ринковою економікою земельні ділянки, розташоване на них рухоме та нерухоме майно мають відповідні характеристики й економічні оцінки, реєстри. Воно, як констатує Ю. Лузан, надійно захищене правом власності [18, с. 22]. В Україні ж недосконалою залишається, зокрема, законодавча база орендних відносин [19, с.7]. Верховною Радою України був прийнятий закон про ринок землі, однак і він не дає відповіді на низку питань.

Незавершена сьогодні в Україні й база нормативних актів стосовно охорони об'єктів прав інтелектуальної власності. На думку П. Саблука, захист розробок становить ключовий момент інноваційної діяльності, адже дає змогу перетворити власність на прибутки від інвестицій у науку й одержувати прибутки від нововведень [20, с. 188]. З погляду Г. Мазура, особливої уваги потребує нормативно-правове забезпечення аграрного підприємництва у сфері страхових послуг [21, с. 42].

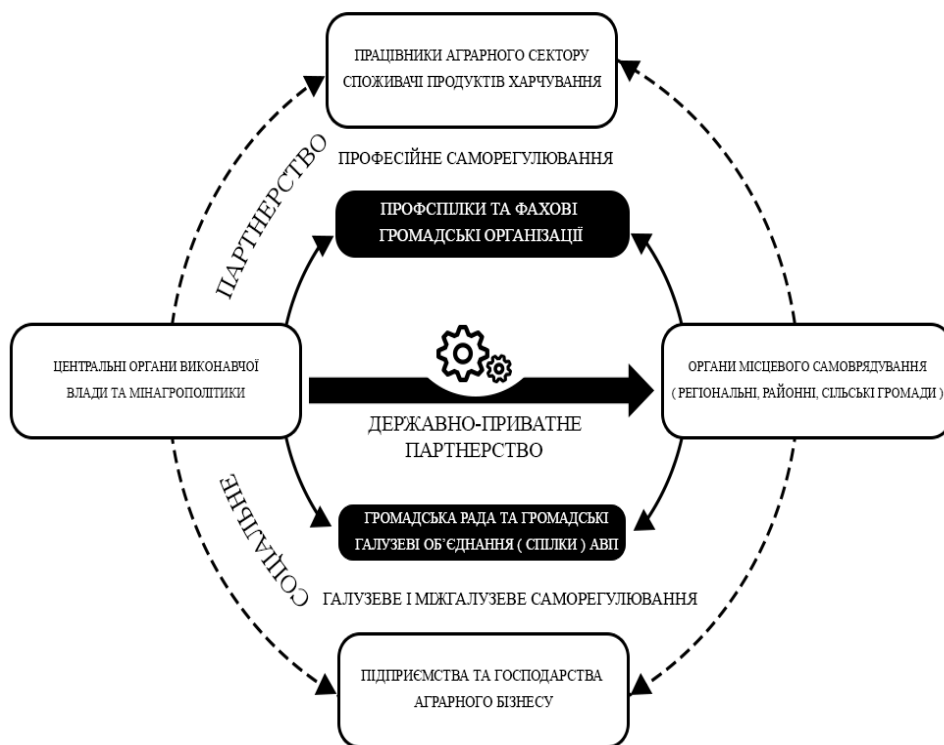
Інтеграція українських агропідприємств до структури ЄС передбачає необхідність переведення національного законодавства у відповідність до їх норм і стандартів. Позитивним вважаємо те, що в Україні прийнято важливий Закон «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин» від 18 травня 2017 р., який набув чинності у квітні 2018 р. Закон забезпечує еквівалентний до Європейського Союзу державний контроль за операторами ринку харчової продукції. Проте для гарантування високої якості тваринницької продукції доцільно було би прийняти закон про безпечність кормів і гармонізувати його з ЄС.

Високоякісна агросировина дасть змогу виробити високоякісну харчову продукцію, у зв'язку з чим необхідно посилювати дієвість Інституту державного контролю. Господарська практика іноземних компаній, які вклали свій капітал у високі технології в українську переробну промисловість, засвідчує незворотність курсу на забезпечення якості та безпеки харчових продуктів.

Малодосліджений і майже не апробований на практиці є один із найважливіших державних інститутів – інститут місцевого самоврядування. В Україні з 2015 р. розпочато процес здійснення територіальної реформи, пов'язаної з переходом до місцевого самоврядування. У зв'язку з цим виникає низка питань, які потребують і теоретичного, і практичного обґрунтування та розв'язання, наприклад, дослідження інклюзивного підприємництва, що здійснюється у межах місцевих територіальних громад.

Осмилення процесів децентралізації дає можливість розглядати інклюзивне підприємництво як процес державно-приватного партнерства, де задіяні господарюючі суб'єкти, місцеве самоврядування, споживачі й держава (рис. 2).

Проте сучасна українська інституційна наука не дає відповіді на низку запитань щодо механізму оптимізації взаємовідносин між цими силами, статусу в місцевих територіальних громадах науково-дослідних і племінних господарств, земель навчальних господарств та їхнього майна. У частині 2 ст. 8 Закону України «Про добровільні об'єднання територіальних громад» №925 від 25 грудня 2015 р. зафіксовано: об'єднана територіальна громада є правонаступником всього майна, прав та обов'язків територіальних громад, які об'єдналися [22]. Однак законодавчо не визначено статус земель і майна науково-дослідних господарств, розташованих на території об'єднаних громад.

Рис. 2. Системне бачення інституційних складників реформування управління розвитком аграрного сектора економіки в умовах децентралізації влади в Україні*

*Розроблено та побудовано авторами за [19, с. 6].

У межах місцевих територіальних громад існує реальна можливість відновлення продуктивного стану наявного майна, зокрема, гідротехнічних споруд. Причому держава має залишатися головним інвестором міжгосподарських гідротехнічних споруд, а місцеві громади, об'єднавши зусилля власників земельних паїв і створивши асоціації землекористувачів, могли би забезпечувати експлуатацію та модернізацію внутрішньогосподарських мереж, що стане однією з форм державно-приватного партнерства у сфері АПК. У цьому напрямі прийнято низку базових нормативно-правових актів, хоча процес відбувається надто повільно. Для вирішення означених проблем варто посилити роз'яснювальні роботи серед населення стосовно переваг самоврядування. На думку багатьох учених, децентралізацію необхідно проводити після змін до законодавства щодо адміністративно-територіального устрою [23, с. 46].

В умовах реалізації курсу на інклюзивний розвиток агропідприємств важливим завданням є удосконалення інституту управління інноваційними процесами. Передусім необхідно звернути увагу на декілька моментів, які перебувають у полі зору сучасних науковців. По-перше, механізм управління інноваціями потрібно спрямувати на оптимізацію розподілу фінансових ресурсів у інноваційні підприємницькі та соціальні проекти; порівняння результативності вкладених коштів для підтримки функціонування існуючого капіталу з інноваціями [24, с. 87].

По-друге, необхідно перемістити центр ваги інноваційного управління з етапу виробництва до етапу проєктування. Це означає, що вже під час розробки проєкту товару або агротехнологій використовують управлінські методи, які дають змогу до мінімуму звести помилки на етапі виробництва. Такий принцип німецькі науковці назвали FMEA – від початкових німецьких слів, що означають можливість виникнення помилки, аналізу причин і заходів усунення. Вони переконують: чим пізніше виявляється помилка, тим більшими будуть витрати на її усунення. Скажімо, на стадії концепції для її усунення достатньо олівця, а на стадії

дослідного зразка уже треба вносити зміни в модель, а для переробки уже виробленого товару потрібні мільйони [25, с. 10].

По-третє, вузькогалузевий вертикальний підхід до управління інноваціями в Україні є стратегічно безперспективним і не забезпечує узгодження між суб'єктами інноваційного процесу наукою, виробничою сферою та комерційними посередниками.

Особливо важливим є удосконалення інституційного механізму управління на рівні об'єднаних територіальних громад. Як підтверджує досвід, сформувані у населення креативне мислення, прищепити їм навички самостійного управління економічним розвитком громади – надскладне завдання. Цьому перешкоджають традиційна сільська ментальність: звичка триматися подалі від важливих рішень; інерція мислення; обережність у думках і діях. Для керівників така ситуація пояснюється боязню відповідати за прорахунки та бажанням реалізувати власні меркантильні інтереси корупційними методами. Ця ментальність, як наголошують П. Бубенко і В. Гусєв, сформувалася ще в минулі періоди та гальмує масову появу енергійних людей, орієнтованих на вільну економічну поведінку і сьогодні. Тому значна частка населення покладає надію на наймані форми трудової діяльності й не здатна до організації самодостатніх форм життєвого забезпечення [26, с. 86].

Складність управління інклюзивним розвитком у межах сільських територіальних громад полягає в тому, що після реорганізації радянської аграрної системи, вся соціальна сфера перейшла у підпорядкування громад і лягла тягарем на їхні фінанси. Тому вихід в інклюзивному розвитку місцевої економіки вбачається у створенні інфраструктури для малого бізнесу, насамперед доріг та інших комунікацій. Цим могли би скористатися виробничі, обслуговуючі й комунальні кооперативи. Досвід ефективного управління на рівні територіальних громад накопичений в Європейських країнах. Приклад – програма “LEA ДЕК”, де місцеві стратегії управління економічним розвитком реалізуються на основі державно-приватного партнерства, так званих місцевих ініціативних груп. Сільські території повинні досягти щонайменше однієї трьох цілей EAFRD: підвищення конкурентної можливості сільського та лісового господарств; покращення стану довкілля у сільській місцевості; поліпшення якості життя й управління господарською діяльністю на селі.

Висновки. Здатність інститутів використовувати весь потенціал агробізнесу і людських ресурсів сільських територій – необхідна умова інклюзивного розвитку соціально-економічних процесів на селі зростання освіченості й добробуту всіх його суб'єктів.

Ефективність інклюзивного розвитку сільської сфери досягається лише за умови конструктивного консенсусу між найважливішими інституційними суб'єктами – державою, великими агрохолдингами, малими формами господарювання, місцевими територіальними громадами, навчальними та науково-дослідними установами та споживачами.

Взаємовідносини між головними суб'єктами процесу інклюзивного аграрного підприємництва реалізується через інституційний механізм – комплекс синергетично взаємопов'язаних інститутів: політико-правових, фінансово-економічних, організаційно-управлінських, соціально-культурних. Пріоритетом наукових розвідок має стати інститут місцевого самоврядування, як основа інклюзивного розвитку села і агробізнесу.

Список використаних джерел

1. Сайт вільної енциклопедії Вікіпедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%86%D0%BD%D0%BA%D0%BB%D1%8E%D0%B7%D1%96%D1%8F> (Дата звернення: 01 грудня 2019 р.)
2. Базиліук А., Жулин О. Інклюзивне зростання як основа економічного розвитку. *Економіка та управління на транспорті*. 2015. Вип. 1. С. 19–29.
3. Федулова Л. Інклюзивні інновації в системі соціально-економічного розвитку. *Економіка: реалії часу. Науковий журнал*. 2016. № 3 (25). С. 56–65. URL: <http://economics.opu.ua/files/archive/2016/n3.html> (Дата звернення: 24 листопада 2019 р.).
4. Кожина А. Теорія інклюзивного місцевого розвитку та її взаємозв'язок з теоріями територіального розвитку. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/22_2018/19.pdf (Дата звернення: 15 листопада 2019 р.).

5. Ending Poverty and Sharing Prosperity. Global Monitoring Report 2014/15. Washington DC: International Bank for Reconstruction and Development. The World Bank, 2015. 240 p. URL: <http://www.worldbank.org/en/publication/global-monitoring-report> (Дата звернення: 20 листопада 2019 р.).
6. Иванова Р. Сближение социально-экономических условий жизни трудящихся города и села: Новые возможности и проблемы. М.: Экономика, 1980. 80 с.
7. Podesta J. Inclusive Economic Growth: Increasing Connectivity, Expanding Opportunity, and Reducing Vulnerability. URL: <https://www.americanprogress.org/issues/economy/report/2013/02/07> (Дата звернення: 20 листопада 2019 р.).
8. Rauniar G., Kanbur R. Inclusive development: Two Papers on Conceptualization, Application, and the ADB Perspective. Department of Applied Economics and Management Cornell University, Ithaca, New York 14853 – 7801 USA.
9. Геєць В., Гриценко А. Політичні й інституціональні засади справедливості та усталеності соціально-економічного розвитку. *Європейський вектор економічного розвитку*. 2012. № 2(13). С. 43–57.
10. Зінчук Т. На початку пошуку стратегії інклюзивного зростання сільської економіки: світовий та європейський підхід. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: Економіка і менеджмент*. 2016. Вип. 4. С. 132–137.
11. Ковальчук О. Агробізнес як складова інклюзивного розвитку сільських територій. *Інноваційна економіка*. 2017. № 3–4. С. 118–123.
12. Інклюзивний вимір розвитку міст – центрів ділової активності України: тенденції та перспективи: наукова доповідь. Наук. редактор М. Мельник. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. Долишнього НАН України», 2019. 55 с. URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20190301.pdf> (Дата звернення: 22 листопада 2019 р.).
13. Проект закону про Стратегію сталого розвитку України до 2030 року. http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH6YF00A.html (Дата звернення: 10 листопада 2019 р.).
14. Новий курс: реформи в Україні. 2010 – 2015: нац. доп.; за заг. ред. В. Гейця та ін. Київ: НВЦ НБУВ, 2010. 232 с.
15. Шпикуляк О. Розвиток інститутів інноваційної діяльності в аграрній сфері. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип. 8. С. 292–298.
16. Гудзь О. Механізми прямої фінансової підтримки сільськогосподарського виробництва. Державна політика фінансової підтримки розвитку аграрного сектору АПК: монографія. Київ: ННЦ ІАЕ, 2011. 372 с.
17. Столярчук Н. Вплив соціально-економічних інститутів на розвиток обліку та внутрішнього аудиту інноваційної діяльності. *Економіка АПК*. 2015. № 9. С. 60–67.
18. Лузан Ю., Лузан О. Капіталізація аграрного сектору України. *Економіка АПК*. 2016. № 3. С. 21–29.
19. Кропивко М. Напрями удосконалення державного управління аграрним сектором в умовах децентралізації влади та дерегуляції господарської діяльності. *Економіка АПК*. 2015. № 3. С. 5–14.
20. Саблук П. Інноваційна діяльність в аграрній сфері: інституціональний аспект: монографія. Київ: ННЦ «ІАЕ», 2010. 706 с.
21. Мазур Г. Механізм державного регулювання системи страхового захисту в аграрній сфері. *Економіка АПК*. 2013. № 3. С. 41–45.
22. Про добровільні об'єднання територіальних громад: Закон України від 25.12.2015 р. №925. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. №13. С. 91.
23. Падалка О., Кулішов В. Децентралізація – нова парадигма соціально-економічного розвитку регіонів України. *Економіка України*. 2015. № 10. С. 45–53.
24. Захарченко В., Балахонова О. Обґрунтування побудови механізму управління інноваційним розвитком регіону. *Інноваційна економіка*. 2016. № 7–8. С. 86–90.
25. Нападовська Л. Менеджмент якості як фундамент забезпечення конкурентоспроможності підприємства: досвід Німеччини. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2012. №2. Т.1. С. 7–11.
26. Бубенко П., Гусєв В. Продовжуємо заговорювати інноваційний розвиток. *Економіка України*. 2016. № 7. С. 82–92.
27. Соловчук К. Регулювання і підтримка інноваційної діяльності у сферах АПК в країнах Європейського Союзу. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 3. С. 66–68.

References

1. Official site Wikipedia (2019). Available at: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%86%D0%BD%D0%BA%D0%BB%D1%8E%D0%B7%D1%96%D1%8F> (Accessed 28 November 2019).
2. Bazyliuk, A. and Zhulin, O. (2015). “Inclusive growth as a basis for social and economic development”, *Ekonomika ta upravlinnia na transporti*, 1, 19–29.

3. Fedulova L. (2016). Inclusive innovations in the system of socio-economic development. Available at: <https://economics.opu.ua/files/archive/2016/No3/56.pdf> (Accessed 24 November 2019).
4. Kozhyna A. (2018). Inclusive local development theory and its relationship with territorial development theories. Available at: http://www.investplan.com.ua/pdf/22_2018/19.pdf (Accessed 15 November 2019).
5. The World Bank (2015). Ending Poverty and Sharing Prosperity. Global Monitoring Report 2014/15. Washington DC: International Bank for Reconstruction and Development. 240 p. Available at: <http://www.worldbank.org/en/publication/global-monitoring-report> (Accessed 20 November 2019).
6. Ivanova R. (1980). Rapprochement of the socio-economic living conditions of the working people of the city and village: New opportunities and problems. Moscow: Economy, 80 (in Rus.).
7. Podesta J. (2013). Inclusive Economic Growth: Increasing Connectivity, Expanding Opportunity, and Reducing Vulnerability. Available at: <https://www.americanprogress.org/issues/economy/report/2013/02/07> (Accessed 20 November 2019).
8. Rauniyar G., Kanbur R. (2015). Inclusive development: Two Papers on Conceptualization, Application, and the ADB Perspective. Department of Applied Economics and Management Cornell University, Ithaca, New York 14853- 7801 USA.
9. Heiets, V. and Hrytsenko, A. (2012). "Political and institutional principles of fairness and sustainability of social and economic development". *Yevropeyskyi vektor ekonomichnoho rozvytku*, 2(13), 43–57.
10. Zinchuk, T. (2016). "At the beginning of the strategy searching for rural economy inclusive growth: world and European approach". *Visnyk Sumskoho natsionalnoho ahrarnoho universytetu*, 4, 132–137.
11. Kovalchuk O. (2017). "Agribusiness as a component of inclusive rural development". *Innovative economy*, 3–4, 118 – 123.
12. National Academy of Sciences of Ukraine, State Institution "Institute for Regional Studies by Dolishnii of Ukraine (2019). An Inclusive Choice of Development of Cities - Business Activity Centers of Ukraine: Trends and Prospects. Available at: <http://ird.gov.ua/irdp/p20190301.pdf> (Accessed 22 November 2019).
13. Verkhovna Rada of Ukraine (2019). Draft Law on the Sustainable Development Strategy of Ukraine until 2030. Available at: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH6YF00A.html (Accessed 10 November 2019).
14. Heiets, V. (2010). The New Deal: Reforms in Ukraine. Kyiv: The Vernadsky National Library, 232 (in Ukr.).
15. Shpykuliak O. (2015). "Development of institutes of innovative activity in agrarian sphere". *Global and national problems of economy*, 8, 292–298.
16. Hudz O. (2011). Direct financial support mechanisms for agricultural production. State policy of financial support for the development of the agricultural sector of the agro-industrial complex. Kyiv: NNC "IAE", 372 (in Ukr.).
17. Stoliarchuk N. (2015). "Impact of socio-economic institutions on the development of accounting and internal audit of innovation activities", *Ekonomika APK*, 9, 60–67.
18. Luzan Yu., Luzan O. (2016). "Capitalization of the agrarian sector of Ukraine". *Ekonomika APK*, 3, 21–29.
19. Kropyvko M. (2015). "Areas of improvement of the state management of the agricultural sector in the conditions of decentralization of power and deregulation of economic activity". *Ekonomika APK*, 3, 5–14.
20. Sabluk P. (2010). Agrarian innovation: institutional aspect. Kyiv: NNC "IAE", 706 (in Ukr.).
21. Mazur H. (2013). "The mechanism of state regulation of the system of insurance protection in the agricultural sphere". *Ekonomika APK*, 3, 41–45.
22. The Verkhovna Rada of Ukraine (2015). The Law of Ukraine "About voluntary associations of territorial communities". Available at: <https://zakon.help/law/157-VIII/nopagination> (Accessed 22 november 2019).
23. Padalka O., Kulishov V. (2015). "Decentralization is a new paradigm for socio-economic development of Ukrainian regions". *Economy of Ukraine*, 10, 45–53.
24. Zakharchenko V., Balakhonova O. (2016). "Substantiation of construction of the mechanism of management of innovative development of the region". *Innovative economy*, 7–8, 86–90.
25. Napadovska, L. (2012). "Quality management as a foundation for ensuring the competitiveness of an enterprise: German experience". *Zbirka dopovidej na Mizhnarodnij ekonomichnij konferentsii [Conference Proceedings of the International Economic Conference]*. Vol. 2. T.1. Khmelnytskyi: National University, 7–11.
26. Bubenko P., Husiev V. (2016). "We continue to talk about innovative development". *Economy of Ukraine*, 7, 82–92.
27. Solovchuk K. (2015). "Regulation and support of innovation activities in the agro-industrial sectors in the countries of the European Union". *Current problems of the economy*, 3, 66–68.

MAYOVETS Yevhen

Dr. Sc. (Economics), Professor,
Ivan Franko National University of Lviv,
Lviv, Ukraine

MAYOVETS Yaryna

PhD (Economics),
Ivan Franko National University of Lviv,
Lviv, Ukraine

INCLUSIVE INSTITUTIONAL MODEL OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF AGRARIAN ECONOMY

Introduction. *It is investigated the theoretical and methodological aspects of the formation of an inclusive model of development of the agrarian economy, which is carried out on an innovative basis. It was also revealed role of institutes in these processes . The need to move to a more balanced institutional model of development was substantiated, as an capable of eliminating existing contradictions and ensuring the best access to resources, their fair distribution among all subjects of the agrarian socio-economic process.*

The purpose of the article. *On the basis of modern domestic and foreign concepts to theoretically substantiate and propose an inclusive institutional model of innovative socio-economic development of the agricultural economy.*

Results. *There is formulated a conceptual and categorical apparatus of research of inclusive institutional development of agrarian economy . There are shown differences between the concepts of "inclusion", "inclusive growth", "inclusive development", "inclusive local development" . According to the analysis, the socio-economic efficiency of the agrarian economy depends on the institutional rules under which it operates. It is substantiated that institutions should be inclusive, in other words, stimulate agribusiness, local people, self-government bodies to economic resources and to use them economically. It is proved that the effectiveness of inclusive development of agrarian rural sphere can only be achieved if there is a constructive consensus between the state, large agricultural producers, small businesses, local territorial communities, educational and research institutions and consumers.*

Originality. *There were analyzed relationships between the main subjects of inclusive agrarian entrepreneurship . Their mechanism is revealed as a complex of synergistically related institutions: political, legal, financial-economic, organizational-managerial, socio-cultural, which are depicted through an institutional model. It is emphasized that the basic institute of the political system and the determinative factor for the development of inclusive innovative agrarian entrepreneurship is the institute of the state. There was evaluated the level of regulatory support for the inclusive development of the agricultural sector . Attention is paid to the fact that land and land relations legislation is incomplete and controversial.*

Conclusion. *It is noted that the institute of local self-government is under-researched and hardly tested in practice. In this connection, a number of issues that require theoretical and practical justification and resolution are highlighted, primarily the study of inclusive entrepreneurship carried out within local territorial communities. Understanding decentralization processes has made it possible to consider inclusive entrepreneurship as a public-private partnership process involving all businesses, local governments, consumers and the state.*

The crucial importance of improving the governance of the united territorial communities is substantiated. Issues that hinder the inclusive development of agribusiness and rural areas are highlighted: the mentality of the population, the inertia of thinking, caution, excessive reinsurance in thoughts and actions, not a tendency to organize self-sufficient forms of life support.

Key words: *agrarian economy, inclusive development, institutions, public-private partnership.*

*Одержано редакцією: 25.09.2020
Прийнято до публікації: 28.11.2020*